

Biosfärprogrammet
Sverige

Strategi för Biosfärprogrammet Sverige

Inledande bakgrund till Biosfärprogrammet

Unescos vetenskapliga program Man and the Biosphere (MAB) är ett mellanstatligt program med syfte att på vetenskaplig grund förbättra relationen människan och hennes miljö i lokala sammanhang med stöd av ett globalt nätverk. Biosfärområden är viktiga verktyg i Biosfärprogrammet och bidrar till hållbar samhällsutveckling genom att vara modellområden där nya metoder utvecklas utifrån lokala initiativ och genom lokal samverkan. Det finns en stark idémässig koppling mellan Biosfärprogrammet och Agenda 2030, där biosfärområden kan ses som ett genomförande av Agenda 2030. I ett biosfärområde testas nya metoder och söks ny kunskap för att ge exempel på hur vi kan skapa starka och livskraftiga ekosystem samtidigt som nya möjligheter skapas för de människor som lever där. Biosfärområden kan med andra ord ses som ett verktyg och en modell för samverkan i landskapet, där forskning och utveckling av ny kunskap är en av grundpelarna. I centrum står en strävan att kombinera ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet i regional och lokal samhällsutveckling. Genom sin tvärssektoriella funktion kan biosfärområden ses som ett viktigt komplement till myndigheternas arbete, som ofta fokuserar på sin bit av hållbarhetspusslet. Med biosfärområdet som plattform kan man bryta upp stuprör i förvaltningsprocesserna och tillsammans med aktörer bidra till lösningar för komplexa hållbarhetsutmaningar.

Organisation

Svenska Uneskorådet

Svenska Uneskorådet är Sveriges nationalkommission för Unesco.

Svenska Uneskorådet har i uppdrag att ge råd till regeringen gällande Unescos verksamhet och informera samt sprida kunskap om Unesco i Sverige. Svenska Uneskorådet ska även bidra till att genomföra Sveriges strategi för samarbete med Unesco. Utöver detta har Svenska Uneskorådet en strategi för sin verksamhet i Sverige.

Svenska Uneskorådet ska stötta biosfärprogrammet i Sverige för att uppnå långsiktigt tryggad finansiering och tydlig organisatorisk struktur, samt stärka kopplingen mellan forskning och biosfärområdenas aktiviteter.

Rådet består av 10 ledamöter som utses för fyra år i taget. De är verksamma inom Unescos ansvarsområden – utbildning, vetenskap, kultur och kommunikation. Som stöd för sitt arbete har Svenska Uneskorådet ett kansli på Utbildningsdepartementet.

Svenska Programkommittén

Programkommittén är inriktande, beslutande och finansierande kommitté för Biosfärprogrammets verksamhet i Sverige. Naturvårdsverket är värd för programkommittén som spelar en viktig roll som nod och kontaktförmedlare i ett nationellt och internationellt nätverk med rollen att underlätta samarbete. Internationell samordning mellan Biosfärprogrammet och andra FN-program/organ, samt granskning av biosfäransökningar och kandidaturer är några av programkommitténs uppgifter.

Kommittén är sammansatt av nationella myndigheter och forskningsinstitutioner på frivillig basis.

Biosfärrådet

Biosfärrådet är Biosfärprogrammets operativa genomförandeorgan och har som uppgift att bidra till långsiktighet och stabilitet i programmets utveckling. Biosfärrådet är sammansatt av biosfärområdenas koordinatörer samt Biosfärprogrammets nationella koordinator som är sammankallande.

Biosfärområdena

Unescos biosfärområden är brobyggare som förenar aktörer (ägare, brukare, m.fl.) i lärandeprocesser i syfte att utveckla en hållbar framtid. I biosfärområden testas nya metoder och ny kunskap med målet att bidra till bättre förståelse för biosfärens resurser samt att sprida lokala lösningar på globala utmaningar. Biosfärområdenas organisationer ägs lokalt och är utformade utifrån den lokala förutsättningen för det enskilda området.

Vad denna strategi omfattar

Denna strategi omfattar det nationella myndighetsarbetet och den forskning som är i linje med Biosfärprogrammets inriktning och som på olika sätt är kopplad till biosfärområden i Sverige eller internationellt. Målgruppen är således följande:

- myndigheter vars verksamhet berör hållbar utveckling och Agenda 2030, framförallt de som är beroende av fungerande samverkan på flera nivåer (lokalt, regionalt, nationellt, internationellt),
- de forskningsinstitutioner som har intresse av att bedriva forskning om eller för biosfärområden,
- biosfärområdena själva.

Myndigheternas deltagande

Myndigheterna kan genom frivilligt åtagande engageras i Biosfärprogrammet och dess biosfärområden. Biosfärområden bör ses som ett komplement till de ordinarie verktyg som myndigheterna förfogar över. Myndigheterna bör se positivt på att involvera sig i arbeten med biosfärområden i fall där man ser fördelar med arbetssättet. Myndigheternas koppling till biosfärområden syftar till att:

- använda befintliga biosfärområden som arenor för dialog och samverkan med olika aktörer kring aktuella frågor, t.ex. som ett komplement till myndighetens ordinarie verktyg. Genomförandet av initiativ såsom grön infrastruktur, regionala skogsstrategier, hållbara transporter kommer vara beroende av flera myndigheters och aktörers insatser, vilket förutsätter samverkan.
- inom ramen för myndighetens uppdrag bistå biosfärområden som drivkraft för regional utveckling. Här finns det möjligheter till samverkan inom ramen för myndigheternas stöd till det regionala tillväxtarbetet.
- testa och utvärdera nya arbetssätt. Biosfärområden kan vara lämpliga pilotområden där nya metoder och ny kunskap testas.
- inhämta kunskap från forskningsinitiativ kopplade till biosfärområden. Biosfärområden kan vara ett effektivt verktyg för att stärka kopplingen/gränssnittet mellan forskning och policyutveckling.

- aktivt följa utvecklingen av nya biosfärområden i syfte att finna nya lösningar på frågor angelägna för myndigheten

Förslag på konkreta aktiviteter:

- Aktivt uppmuntra samverkan med biosfärområden för utveckling och genomförande av regionala strategier och handlingsplaner, såsom för grön infrastruktur och hållbar utveckling inom olika näringar
- Uppmuntra myndigheter att använda biosfärområdena som testbäddar för nya metoder och verktyg
- Inom landsbygdsnätverket och andra arenor för regional utveckling beakta och framföra biosfärområden som ett viktigt verktyg för att stärka en hållbar lokal och regional utveckling.
- Tillvarata möjligheter att utveckla biosfärområden genom EU-finansierade projekt
- Använda biosfärprogrammet i genomförandet av Friluftslivets år 2021 genom att uppmuntra till samt genomföra aktiviteter i biosfärområden
- Aktivt verka för att Regeringen pekar ut en ansvarig myndighet samt deltagande myndigheter i Programkommittén.
- Organisationer med ledamöter i Programkommittén förankrar internt en tydlig, skriftlig överenskommelse för kommitténs arbete som anger ett finansiellt åtagande för kommitténs och biosfärområdenas arbete. Utifrån denna överenskommelse formuleras ett erbjudande för områdenas arbete i olika skeden.
- Bredda deltagande i Programkommittén för att öka samverkan i genomförandet av Agenda 2030.
- Bjuda in biosfärområden i planering av konferenser/events, t ex att be om goda exempel eller anlita föredragshållare från biosfärområden som kan visa på arbete som bidrar till Agenda 2030.

Forskning

Forskningen som denna strategi omfattar kan delas upp i två kategorier:

Forskning om biosfärområden: Eftersom biosfärområden är arenor (laboratorier) där både förvaltningsprinciper och praktiska åtgärder utvecklas och testas så är forskning en viktig del i att dokumentera, verifiera och systematisera sådan kunskap och erfarenhet. Det kan gälla aktiviteter i enskilda biosfärområden, såväl som jämförande studier av många områden, även internationellt.

Forskning för biosfärområden: Denna forskning leder till kunskap som har en tydlig nytta för verksamheten inom biosfärområden, t ex:

- Forskning som bidrar till och bistår koordinatorsfunktionen (biosfärkontoren) i att utveckla verksamheten i biosfärområden.
- Kunskapsbehov där olika allmänna funktioner, exempelvis nationella myndigheter, kan nyttja verksamheten och landskapet i biosfärområden som laboratorier och plattformar för lärande kopplat till olika riktade forskningsinitiativ.
- Forskning som härleder till Agenda 2030:s mål i biosfärområden.

Förslag på konkreta aktiviteter:

- Myndigheter bör nyttja biosfärområden som arenor (laboratorier) för kunskapsuppbyggnad (gärna samverkan mellan flera myndigheter).
- Biosfärkontor bör lista angelägna forskningsområden och öka samverkan med framförallt lokala och regionala lärosäten. Årligen återkommande nationellt forskningsforum med

roterande ansvar som mötesplats för olika aktörer är ett exempel på lämplig aktivitet för att utveckla forskningsfrågorna i biosfärområden.

- Kommittén bör bidra till att forskare, finansörer och avnämare blir uppmärksamma på att biosfärområden är bra laboratorier genom att t ex bjuda in biosfärområden till olika mötesarenor och konferenser.
- Utbildning för biosfärområden i syfte att stärka den mäklande funktionen: hur synliggör biosfärområden sina behov för forskare, vad är forskare intresserade av, vilka behov har forskare? Hur formulerar biosfärområden sina utmaningar (problem) och insatser till intressanta ämnen för forskning?
- Utveckla samarbeten med forskare som ska utgöra mentorer för Biosfärprogrammet

Biosfärområden

Utöver det formella regelverket kring Biosfärprogrammets roll gentemot biosfärområdena så bidrar Biosfärprogrammets arbete till biosfärområdena på följande sätt:

- En breddning av kommittén ger biosfärområdena en större förankring på nationell nivå
- Stärkt koppling till forskningen genom regelbundna forskarforum, stöd och utbildning
- Möjlighet till att bidra i nationellt arbete inom olika myndigheters sakområden
- Möjlighet till medfinansiering (via myndigheter eller EU-program) för projekt eller framtagande av kunskapsunderlag
- Ökad stabilitet och kontinuitet i arbetet genom förtydligande av myndigheters mandat och uppdrag

Förslag på konkreta aktiviteter:

- Arrangera årligen återkommande gemensamt möte för Kommittén och Biosfärrådet med syftet att identifiera synergier mellan biosfärområdenas verksamhet och nationella strategier, regeringsuppdrag eller liknande.
- Identifiera möjliga samverkansområden mellan biosfärområden och utgöra stöd under projektutveckling (t ex projekt inom hållbar besöksnäring, biosfärutmaning, biosfärambassadörer, skyltning, varumärkesutveckling, gastronomi mm)
- Undersöka möjligheten för att arrangera en internationell forskarkonferens med fokus på biosfärområdenas roll som genomförare av Agenda 2030 och biosfärområdenas behov